

Περίληψη απόφασης της Επιτροπής
της 21ης Οκτωβρίου 2014
(Υπόθεση AT.39924 — Παράγωγα επιτοκίων σε ελβετικά φράγκα)
(CHF LIBOR)

[Κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό C(2014) 7605]

(Το κείμενο στην αγγλική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

(2015/C 72/07)

Στις 21 Οκτωβρίου 2014 η Επιτροπή εξέδωσε απόφαση σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 101 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης («Συνθήκη») και του άρθρου 53 της συμφωνίας για τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου («συμφωνία για τον ΕΟΧ»). Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 30 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 του Συμβουλίου⁽¹⁾, η Επιτροπή δημοσιεύει τα ονόματα των ενδιαφερομένων μερών και το βασικό περιεχόμενο της απόφασης, περιλαμβανομένων ενδεχομένων ποινών που επιβάλλονται, λαμβάνοντας υπόψη το έννομο συμφέρον των επιχειρήσεων για την προστασία του επαγγελματικού απορρήτου τους.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- (1) Η απόφαση αφορά ενιαία και διαρκή παράβαση. Οι αποδέκτες της απόφασης συμμετείχαν σε παράβαση του άρθρου 101 της Συνθήκης και του άρθρου 53 της συμφωνίας ΕΟΧ. Αντικείμενο της παράβασης ήταν ο περιορισμός και/ή η στρέβλωση του ανταγωνισμού σε σχέση με παράγωγα επιτοκίων σε ελβετικά φράγκα (εφεξής «CHIRD»), βάσει του διαπραγματικού επιτοκίου Libor σε ελβετικά φράγκα (εφεξής «CHF Libor»).
- (2) Κατά τη διάρκεια της περιόδου της παράβασης, το CHF Libor ήταν το επιτόκιο αναφοράς για πολλά χρηματοοικονομικά μέσα εκφρασμένα σε ελβετικά φράγκα. Το επιτόκιο CHF Libor υπολογιζόταν από την British Bankers Association (BBA)⁽²⁾. Το επιτόκιο καθοριζόταν σε καθημερινή βάση για διάφορες διάρκειες αποπληρωμής (ληκτότητες δανείων) με βάση τις εκτιμήσεις που υπέβαλλαν οι τράπεζες οι οποίες ήταν μέλη της ομάδας για τον καθορισμό του επιτοκίου Libor σε ελβετικά φράγκα. Αυτές οι τράπεζες είχαν την υποχρέωση να υποβάλουν κάθε εργάσιμη ημέρα, πριν από μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή, τις εκτιμήσεις των επιτοκίων με τα οποία πίστευαν ότι θα μπορούσαν να δανειστούν μη εξασφαλισμένα κεφάλαια σε λογικό μέγεθος αγοράς στη διαπραγματική χρηματαγορά του Λονδίνου, για διάφορες ληκτότητες. Στη συνέχεια η Thomson Reuters, ο οργανισμός που διενεργούσε τους υπολογισμούς για λογαριασμό της BBA, υπολόγιζε με βάση τον μέσο όρο των εκτιμήσεων αυτών, χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις τρεις υψηλότερες και τις τρεις χαμηλότερες εκτιμήσεις, το ημερήσιο επιτόκιο Libor σε ελβετικά φράγκα για κάθε ληκτότητα. Τα επιτόκια που προέκυπταν δημοσιεύονταν αμέσως και ήταν διαθέσιμα στο κοινό κάθε εργάσιμη ημέρα. Κατά τον χρόνο της παράβασης, υπήρχαν 12 τράπεζες στην ομάδα Libor ελβετικού φράγκα, συμπεριλαμβανομένων των δύο τραπεζών που συμμετείχαν στην παράβαση αυτή.
- (3) Τα επιτόκια Libor CHF επηρεάζουν, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό των τιμών των CHIRD, τα οποία είναι χρηματοπιστωτικά προϊόντα που χρησιμοποιούνται από εταιρείες, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αμοιβαία κεφάλαια αντιστάθμισης κινδύνου και άλλες επιχειρήσεις διεθνούς κλίμακας για τη διαχείριση της έκθεσής τους στον κίνδυνο επιτοκίου (αντιστάθμιση κινδύνου τόσο για τους δανειολήπτες όσο και για τους επενδυτές), για τον υπολογισμό των επιβαρύνσεων που επιβάλλουν ως μεσάζοντες ή για κερδοσκοπικούς σκοπούς⁽³⁾.
- (4) Τα συνηθέστερα CHIRD είναι: i) προθεσμιακές συμφωνίες επιτοκίου, ii) συμφωνίες ανταλλαγής επιτοκίων, iii) δικαιώματα προαίρεσης επιτοκίου και iv) συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίων. Τα CHIRD αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ολόκληρο τον ΕΟΧ είτε εξωχρηματιστηριακά (OTC) είτε σε χρηματιστήρια στην περίπτωση συμβολαίων μελλοντικής εκπλήρωσης επιτοκίου.
- (5) Η απόφαση απευθύνεται στις ακόλουθες οντότητες (στο εξής «αποδέκτες»):
 - στην Royal Bank of Scotland Group plc και στην Royal Bank of Scotland plc (στο εξής: «RBS»), και
 - στην JPMorgan Chase & Co. και στην JPMorgan Chase Bank, National Association (στο εξής «JPMorgan»).

2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΠΟΘΕΣΗΣ

2.1. Διαδικασία

- (6) Η υπόθεση κινήθηκε βάσει της αίτησης για απαλλαγή από την επιβολή προστίμων που υπέβαλε η RBS στις 9 Αυγούστου 2011. Στις [...], η JPMorgan υπέβαλε αίτηση για μείωση των προστίμων βάσει της ανακοίνωσης περί επεικούς μεταχείρισης.

⁽¹⁾ ΕΕ L 1 της 4.1.2003, σ. 1.

⁽²⁾ Μετά την έκδοση Wheatley του 2012, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου σύστησε η διαχείριση και εποπτεία του Libor να ανατεθεί σε μια νέα σειρά οργανισμών.

⁽³⁾ Οι διάφορες ληκτότητες Libor CHF αντικατοπτρίζονται στην τιμολόγηση των CHIRD. Οι αντίστοιχες ληκτότητες Libor CHF που διαμορφώνονται μια συγκεκριμένη ημερομηνία μπορούν να επηρεάσουν είτε τις ταμειακές ροές που λαμβάνει μια τράπεζα από τον αντισυμβαλλόμενο στο CHIRD, είτε τις ταμειακές ροές που η τράπεζα οφείλει να καταβάλει στον αντισυμβαλλόμενο στο CHIRD.

- (7) Στις 24 Ιουλίου 2013, η Επιτροπή κίνησε διαδικασία δυνάμει του άρθρου 11 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003 κατά των αποδεκτών της απόφασης με σκοπό την έναρξη συζητήσεων διευθέτησης διαφορών με αυτούς. Πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις για τη διευθέτηση των διαφορών με τα μέρη και, εν συνεχεία, τα μέρη υπέβαλαν στην Επιτροπή επίσημα αιτήματα διευθέτησης διαφορών σύμφωνα με το άρθρο 10α παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 773/2004⁽¹⁾, αποκλειστικά με σκοπό τη διευθέτηση των διαφορών με την Επιτροπή στη διαδικασία αυτή και με την επιφύλαξη τυχόν άλλων διαδικασιών («αιτήματα διευθέτησης διαφορών»).
- (8) Στις 23 Σεπτεμβρίου 2014, η Επιτροπή εξέδωσε κοινοποίηση αιτιάσεων και αμφότερα τα μέρη επιβεβαίωσαν ότι το περιεχόμενο της αντιστοιχούσε στα σχετικά αιτήματα που είχαν καταθέσει και ότι θα τηρούσαν τη δέσμευσή τους να ακολουθήσουν τη διαδικασία διευθέτησης διαφορών. Η συμβουλευτική επιτροπή συμπράξεων και δεσποζουσών θέσεων εξέδωσε θετική γνώμη στις 17 Οκτωβρίου 2014, η δε Επιτροπή εξέδωσε απόφαση στις 21 Οκτωβρίου 2014.

2.2. Αποδέκτες και διάρκεια

- (9) Οι τέσσερις αποδέκτες της απόφασης συμμετείχαν σε σύμπραξη και, συνεπώς, παραβίασαν το άρθρο 101 της Συνθήκης και το άρθρο 53 της συμφωνίας ΕΟΧ την περίοδο από τις 6 Μαρτίου 2008 έως τις 13 Ιουλίου 2009.

2.3. Περίληψη της παράβασης

- (10) Τα μέρη της παράβασης υιοθέτησαν την εξής αντιανταγωνιστική συμπεριφορά: την περίοδο από τις 6 Μαρτίου 2008 έως τις 13 Ιουλίου 2009, ένας διαπραγματευτής στην JPMorgan συζήτησε κατ' επανάληψη με διαπραγματευτή στην RBS κυρίως για τις επόμενες εκτιμήσεις των επιτοκίων τριών και έξι μηνών για το CHF Libor της RBS, με το σκεπτικό ότι αυτό θα ήταν επωφελές για τη διαπραγματευτική θέση CHIRD τουλάχιστον ενός εκ των διαπραγματευτών που συμμετείχαν στις συζητήσεις. Για το σκοπό αυτό, ο διαπραγματευτής στην RBS προσέγγισε, ή δήλωσε ότι ήταν πρόθυμος να προσεγγίσει, τον φορέα που υπέβαλλε τις εκτιμήσεις CHF Libor στην RBS ζητώντας να υποβάλει εκτίμηση στην BBA η οποία θα κινείτο προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση ή, μερικές φορές, θα διαμορφωνόταν σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο. Οι συζητήσεις αυτές του διαπραγματευτή στην RBS και του διαπραγματευτή στην JPMorgan συμπληρώνονταν ενίοτε με ανταλλαγές πληροφοριών σχετικά με τις τρέχουσες και μελλοντικές θέσεις διαπραγματεύσεως και τις επιδιωκόμενες τιμές.
- (11) Η γεωγραφική έκταση της παράβασης κάλυπτε το σύνολο του εδάφους του ΕΟΧ.

2.4. Μέτρα αποκατάστασης

- (12) Στην παρούσα απόφαση εφαρμόζονται οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων⁽²⁾. Η απόφαση επιβάλλει πρόστιμα στις δύο οντότητες της JPMorgan που αναφέρονται στο σημείο 5 ανωτέρω.

2.4.1. Βασικό ποσό του προστίμου

- (13) Το βασικό ποσό του προστίμου που επιβάλλεται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις καθορίζεται σε συνάρτηση με την αξία των πωλήσεων, το γεγονός ότι η παράβαση είναι από την ίδια τη φύση της μεταξύ των πλέον επιζήμιων περιορισμών του ανταγωνισμού, τη διάρκεια και το γεωγραφικό πεδίο της σύμπραξης, το γεγονός ότι οι αθέμιτες δραστηριότητες αφορούσαν χρηματοοικονομικά μεγέθη αναφοράς και ένα συμπληρωματικό ποσό που σκοπό έχει την αποτροπή των επιχειρήσεων από τη συμμετοχή σε τέτοιου είδους παράνομες πρακτικές.
- (14) Η Επιτροπή συνήθως λαμβάνει ως σημείο εκκίνησης τις πωλήσεις των επιχειρήσεων κατά τη διάρκεια του τελευταίου πλήρους οικονομικού έτους της συμμετοχής της στην παράβαση⁽³⁾. Δύναται, ωστόσο, να αποκλίνει από την πρακτική αυτή, εάν μια άλλη περίοδος αναφοράς είναι καταλληλότερη λόγω των χαρακτηριστικών της υπόθεσης⁽⁴⁾.

- (15) Όσον αφορά την παρούσα παράβαση, η Επιτροπή υπολόγισε την αξία των ετήσιων πωλήσεων για την JPMorgan και την RBS με βάση τις ταμειακές ροές που λήφθηκαν από κάθε τράπεζα, από το αντίστοιχο χαρτοφυλάκιο CHIRD με βάση το επιτόκιο CHF Libor και πραγματοποιήθηκαν με τους αντισυμβαλλόμενους στον ΕΟΧ, κατά τη διάρκεια των μηνών που αντιστοιχούν στη συμμετοχή τους στην παράβαση, ποσά τα οποία στη συνέχεια ανάγονται σε ετήσια βάση. Αυτές οι αξίες των πωλήσεων ανάχθηκαν στην παρούσα αξία με ενιαίο συντελεστή για να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του κλάδου CHIRD, όπως ο συμψηφισμός που εφαρμόζεται στον κλάδο αυτό, δηλαδή ότι οι τράπεζες προβαίνουν τόσο σε αγορές όσο και πωλήσεις παραγώγων έτσι ώστε οι εισερχόμενες πληρωμές να συμψηφίζονται με τις εξερχόμενες πληρωμές.

2.4.2. Προσαρμογή του βασικού ποσού: επιβαρυντικές/ελαφρυντικές περιστάσεις

- (16) Η Επιτροπή δεν θεώρησε ότι συντρέχουν επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις.

⁽¹⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ΕΕ L 123 της 27.4.2004, σ. 18.

⁽²⁾ ΕΕ C 210 της 1.9.2006, σ. 2.

⁽³⁾ Σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών περί προστίμων.

⁽⁴⁾ Υπόθεση T-76/06, *Plásticos Españoles (ASPLA) κατά Επιτροπής*, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί, σκέψεις 111-113.

2.4.3. Εφαρμογή του ορίου του 10 % του κύκλου εργασιών

- (17) Δυνάμει του άρθρου 23 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003, το πρόστιμο που επιβάλλεται σε κάθε επιχείρηση για κάθε παράβαση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών που πραγματοποιήθηκε κατά το οικονομικό έτος που προηγείται της ημερομηνίας απόφασης της Επιτροπής.
- (18) Στην παρούσα υπόθεση, κανένα πρόστιμο δεν υπερβαίνει το 10 % του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης για το οικονομικό έτος που προηγείται της ημερομηνίας της παρούσας απόφασης.

2.4.4. Εφαρμογή της ανακοίνωσης του 2006 περί επεικούς μεταχείρισης

- (19) Η Επιτροπή χορήγησε στην RBS πλήρη απαλλαγή από την επιβολή προστίμου. Επίσης, η Επιτροπή χορήγησε μείωση κατά 40 % του προστίμου της JPMorgan για τη συνεργασία της στην έρευνα.

2.4.5. Εφαρμογή της ανακοίνωσης σχετικά με τη διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών

- (20) Λόγω της εφαρμογής της ανακοίνωσης σχετικά με τη διεξαγωγή διαδικασιών διευθέτησης διαφορών, το ποσό των προστίμων που επιβλήθηκε σε όλους τους αποδέκτες μειώθηκε κατά 10 %.

3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- (21) Επιβλήθηκαν τα ακόλουθα πρόστιμα δυνάμει του άρθρου 23 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1/2003:

Επιχείρηση	Πρόστιμα (σε ευρώ)
RBS	0
JPMorgan	61 676 000